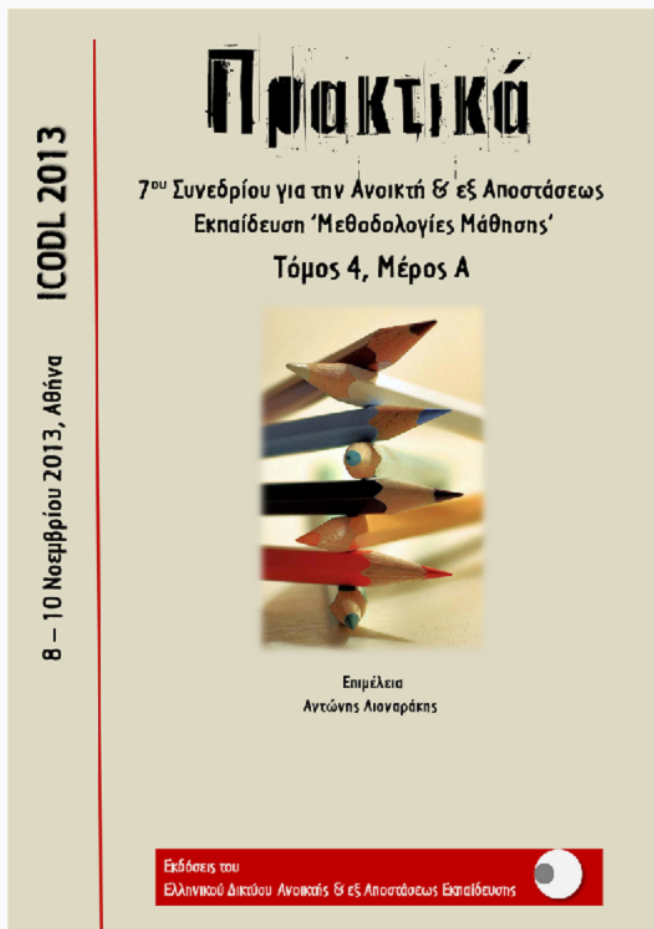

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 7, Αρ. 4Α (2013)

Μεθοδολογίες Μάθησης

Διαδικτυακό περιβάλλον μάθησης της ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας: Το Συνδυαστικό Δυναμικό Μοντέλο Γλωσσικής Μάθησης (ΣΔΜΓΜ)

Ιωάννης Σπαντιδάκης, Παναγιώτης Αναστασιάδης, Δέσποινα Βασαρμίδου

doi: [10.12681/icodl.709](https://doi.org/10.12681/icodl.709)

Διαδικτυακό περιβάλλον μάθησης της ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας: Το Συνδυαστικό Δυναμικό Μοντέλο Γλωσσικής Μάθησης (ΣΔΜΓΜ)

The Combined Dynamic Model of for the teaching of Greek as a foreign language of EDIAMME

Ιωάννης Σπαντιδάκης
Αν. Καθηγητής
ΠΤΔΕ Παν. Κρήτης
ispantid@edc.uoc.gr

Παναγιώτης Αναστασιάδης
Αν. Καθηγητής
ΠΤΔΕ Παν. Κρήτης
panas@edc.uoc.gr

Δέσποινα Βασαρμίδου
Υποψ. Διδ.
ΠΤΔΕ Παν. Κρήτης
dvasarmidou@edec.uoc.gr

Abstract

The purpose of this paper is to discuss the e-learning environment of which is under the umbrella of the programme “Greek Teaching and Intercultural Education in the Diaspora”. It’s aim is to present the basic pedagogical environment and the theoretical approaches upon which we grounded its design and potential as a tool for the learning and teaching of Greek as a second language in order to highlight its innovative approaches.

Keywords: *Computer Assisted Language Learning*

Περίληψη

Αντικείμενο του άρθρου αυτού είναι το ηλεκτρονικό περιβάλλον μάθησης που υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος «Ελληνόγλωσση Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά». Σκοπός είναι να παρουσιαστούν τα βασικά παιδαγωγικά χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος, οι θεωρητικές προσεγγίσεις στις οποίες στηρίχτηκε ο σχεδιασμός του και οι δυνατότητες που δίνει ως εργαλείο μάθησης και διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης, προκειμένου να αναδειχτεί η καινοτομία του στο συγκεκριμένο χώρο.

Λέξεις-Κλειδιά: *Γλωσσική Μάθηση Υποστηριζόμενη από τον Υπολογιστή*

1. Εισαγωγή

Η Γλωσσική Μάθηση Υποστηριζόμενη από τον Υπολογιστή (ΓΜΥΥ/CALL Computer – assisted language learning) διερευνά και μελετά τις εφαρμογές των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) στη μάθηση και διδασκαλία της γλώσσας. Στο πεδίο αυτό έχουν αναπτυχθεί τρεις ευδιάκριτες τάσεις, οι οποίες οδήγησαν στη δημιουργία ανάλογων μαθησιακών περιβαλλόντων: η πρώτη ασχολείται με τη δημιουργία και χρήση των ΤΠΕ ως φροντιστηριακών εργαλείων (ΦΕ-ΓΜΥΥ/Tutorial CALL), η δεύτερη με τη διαμεσολαβημένη από τον υπολογιστή επικοινωνία (ΕΔΥ-ΓΜΥΥ/Computer-mediated communication CALL or Social computing CALL) και η τρίτη με τη χρήση των υπολογιστών ως κοινωνιο-γνωσιακών εργαλείων (Socio-Cognitive tools). Τελευταία, όμως, οι ερευνητές που ασχολούνται με τη διαδικτυακή μάθηση της γλώσσας (Online Language learning) προσπαθούν να ενσωματώσουν όλες τις τάσεις σε ένα ενιαίο περιβάλλον, το οποίο θα αξιοποιεί τα

πλεονεκτήματα κάθε τάσης ελαχιστοποιώντας τα μειονεκτήματά της (Blake, 2011). Αυτή η ενσωμάτωση, ως μια ερευνητική – θεωρητική και εκπαιδευτική – διδακτική πρόκληση που παραμένει ανοικτή, αποτελεί και τη βασική επιδίωξη του ηλεκτρονικού περιβάλλοντος μάθησης της ελληνικής ως δεύτερης που παρουσιάζουμε σε αυτό το άρθρο, το οποίο δομείται σε δύο κύριες υπο-ενότητες: α) την παρουσίαση των θεωρητικών προσεγγίσεων της ΓΜΥΥ και της πορείας που διανύθηκε από τη συμπεριφοριστική οπτική ως την κοινωνικογνωστική/κοινωνικοπολιτισμική, υπό το πρίσμα των οποίων οι ΤΠΕ από φροντιστηριακά εργαλεία αναδεικνύονται σε κοινωνιογνωστικά και επικοινωνιακά εργαλεία και β) την περιγραφή του Συνδυαστικού Δυναμικού Μοντέλου Γλωσσικής Μάθησης (ΣΔΜΓΜ) του ΕΔΙΑΜΜΕ και πώς αξιοποιεί τις θεωρητικές προσεγγίσεις που προαναφέρθηκαν.

2. Θεωρητικές προσεγγίσεις της ΓΜΥΥ

Αρχικά κατά τη δεκαετία του 1970-1980 η ΓΜΥΥ/CALL επηρεάζεται από το *συμπεριφοριστικό* μοντέλο διδασκαλίας, σύμφωνα με το οποίο η γνώση είναι κάτι σταθερό και η μάθηση μια απλή διαδικασία αποθήκευσης και ανάκλησης της γνώσης, κατά την οποία τον πρωταγωνιστικό ρόλο κρατεί ο δάσκαλος, ως υπεύθυνος για το τι, πότε και γιατί θα διδαχθεί και πότε θα ανακληθεί. Στη γλωσσική διδασκαλία ο συμπεριφορισμός υιοθέτησε τις θέσεις της Δομικής Γλωσσολογίας, η οποία περιέγραψε τα γλωσσικά χαρακτηριστικά αναλύοντάς τα σε δομές (διαδικασίες με τις οποίες μια γραμματική μονάδα οργανώνεται εσωτερικά) και συστήματα (όλες τις τυποποιημένες σχέσεις που αποτελούν την οργάνωση μιας γλώσσας). Στο πλαίσιο αυτό χρησιμοποιήθηκαν η ακουστικο-γλωσσική μέθοδος για τη διδασκαλία της Γ2 και τεχνικές που βασίστηκαν στα γλωσσικά εργαστήρια και η ΓΜΥΥ/CALL αποτελούνταν κυρίως από δραστηριότητες πρακτικής και εξάσκησης (*drill-and-practice*), κυρίως σε θέματα γραμματικής και λεξιλογίου, οι οποίες χρησιμοποιούνταν συμπληρωματικά στη διδασκαλία της Γ2 (Fotos & Brown, 2003).

Κατά τη δεκαετία του 1980 η συμπεριφοριστική προσέγγιση επικρίθηκε τόσο από τους οπαδούς της *Επικοινωνιακής* όσο και από τους οπαδούς της *Γνωσιακής* προσέγγισης. Η *Επικοινωνιακή Προσέγγιση* συγκεκριμένα αντιλαμβάνεται τη γλώσσα ως εργαλείο κοινωνικής αλληλεπίδρασης και επιδιώκει όχι μόνο την ανάπτυξη της γλωσσικής ικανότητας (εσωτερικευμένη γνώση των στοιχείων του γλωσσικού συστήματος και των κανόνων που ρυθμίζουν τις σχέσεις τους) αλλά και της επικοινωνιακής ικανότητας (της ικανότητας χρήσης του γλωσσικού συστήματος σε διαφορετικά κοινωνικοπολιτισμικά συμφραζόμενα) (Κρύσταλ, 2000). Μαθησιακά περιβάλλοντα που ευθυγραμμίζονται με αυτή την άποψη επικροτούν τη βιωματική-επικοινωνιακή μάθηση και δίνουν πρωταγωνιστικό ρόλο στο μαθητή ως ον με (επ)κοινωνική δυναμική και στα προφορικά και γραπτά κείμενα ως γεγονότα του κοινωνικοπολιτισμικού του βίου, εντός των οποίων νοηματοδοτείται η γλώσσα. Στο πλαίσιο της *Γνωσιακής προσέγγισης* η έμφαση δόθηκε στις γνωστικές διαδικασίες που εμπλέκονται στην παραγωγή και κατανόηση του γραπτού λόγου, οι οποίες περιγράφονται ως σύνθετες, εμπρόθετες και δυναμικές αλλά και εξαιρετικά επίπονες νοητικές δραστηριότητες που θέτουν σε δοκιμασία ολόκληρο το γνωσιακό σύστημα του μαθητή-συγγραφέα και τη μνήμη εργασίας του (Bereiter & Scardamalia, 1987; Kellogg, 2008).

Από το 1995 υπό το πρίσμα των βιγκοτσκιανής προέλευσης *κοινωνιογνωστικών* και *κοινωνικοπολιτισμικών* προσεγγίσεων αρχίζει η τρίτη φάση στην εξέλιξη της ΓΜΥΥ/CALL (Σπαντιδάκης, 2010). Για τις *κοινωνιογνωστικές* προσεγγίσεις ο γραμματισμός προκύπτει μέσα από τη «διαπραγμάτευση» των ατομικών – γνωστικών

παραγόντων με τις συμβάσεις της κοινότητας λόγου στην οποία ανήκουν οι αναγνώστες – συγγραφείς (Flower, 1994; Hayes, 1996). Κατά τις *κοινωνικο-πολιτισμικές* προσεγγίσεις αναδύεται από τα συστήματα δραστηριότητας, όπως είναι η σχολική τάξη (θεωρία της δραστηριότητας) ή ως κοινωνική πρακτική που προκύπτει μέσα από την αλληλεπίδραση του ατόμου με το κοινωνικο-πολιτισμικό και φυσικό του περιβάλλον (θεωρία της «εγκαθιδρυμένης μάθησης»), από την οποία διαμορφώνονται και τα είδη των κειμένων ως αναγνωρίσιμες ως προς τις συμβάσεις τους οντότητες (κοινωνιογλωσσολογική θεωρία). Από την οπτική αυτή η μάθηση του γραπτού λόγου είναι μια δυναμική διαδικασία οικοδόμησης νοήματος σε σχολικές τάξεις που αποτελούν κειμενικές κοινότητες, των οποίων τα μέλη αλληλεπιδρούν, μοιράζονται ένα κοινό στόχο, αντλούν ο ένας από τις εμπειρίες του άλλου και εντέλει συνοικοδομούν νέα γνώση (Κωστούλη, 2008).

Η αλληλεπίδραση των παραπάνω θεωριών για τη γλώσσα και τη διδασκαλία της σε συνδυασμό με τις εξελίξεις στο πεδίο των ΤΠΕ και της εκπαιδευτικής τεχνολογίας οδήγησαν στην ενσωμάτωσή τους στη διδακτική πράξη και ειδικότερα οδήγησαν σε τρεις τάσεις κατά τη χρήση τους στη διδασκαλία της Γ2.

2.1. Η ΓΜΥΥ/CALL ως φροντιστηριακό εργαλείο

Υπό την επίδραση της συμπεριφοριστικής αντίληψης της διδασκαλίας της γλώσσας η ΓΜΥΥ/CALL στο πεδίο της Γ2 χρησιμοποιείται αποκλειστικά ως φροντιστηριακό εργαλείο ΦΕ-ΓΜΥΥ /Tutorial CALL) κυρίως στη διδασκαλία της Γραμματικής, του Λεξιλογίου, της αναγνωστικής και ακουστικής κατανόησης και της Προφοράς. Οι ΤΠΕ ως φροντιστηριακά εργαλεία παρουσιάζουν χαμηλά επίπεδα αλληλεπίδρασης, περιορισμένη δυνατότητα υποστήριξης του μαθητή να δομήσει νόημα και αδυναμία σύνδεσης της σχολικής μάθησης με την καθημερινότητα. Ωστόσο, έχουν θέση στα προγράμματα της Γ2, κυρίως γιατί έχουν απλή δομή, ενδείκνυται για τη μάθηση των μηχανιστικών δεξιοτήτων της γλώσσας, παρέχουν τη δυνατότητα στο μαθητή να δομήσει γνώσεις και δεξιότητες σε λίγο χρόνο, του επιτρέπουν να πειραματιστεί περισσότερο και αποτελεσματικότερα χωρίς την «πίεση των σημαντικών άλλων», δασκάλου και συμμαθητών, (τα ΦΕ στο ρόλο του «υπομονετικού» δασκάλου), του παρέχουν άμεση ανατροφοδότηση και υποστηρίζουν τον εκπαιδευτικό να επιτύχει τους στόχους του αναλυτικού προγράμματος σε σύντομο χρονικό διάστημα και τη δυνατότητα να εξατομικεύει τη διδασκαλία του (Alessi & Trollip 2001; Ράπτης & Ράπτη 2001; Κόμης, 2004; Βοσνιάδου, 2006).

2.2. Η ΓΜΥΥ/CALL ως κοινωνιο-γνωσιακό εργαλείο

Υπό την επίδραση των γνωστικών και κοινωνιογνωσιακών προσεγγίσεων οι ΤΠΕ αντιμετωπίζονται ως κοινωνιογνωσιακά εργαλεία, τα οποία υποστηρίζουν το μαθητή να κάνει αποτελεσματική χρήση του γραπτού λόγου, παρέχοντάς του τις αναγκαίες διαδικαστικές διευκολύνσεις (scaffolding), περιβάλλοντα γνωστικής μαθητείας και διευκολύνοντας τη συμμετοχή του σε κοινότητες μάθησης με ειδικότερο σκοπό α) να δομήσει τις κατάλληλες γνώσεις σχετικά με τα είδη κειμένων και β) τις κατάλληλες στρατηγικές σχεδιασμού, καταγραφής, βελτίωσης και έκδοση των κειμένων τους, γ) να διαχειριστεί αποτελεσματικότερα τη λειτουργία της μνήμης εργασίας και το γνωστικό φορτίο, δ) να εσωτερικεύσει μεταγνωσιακές δεξιότητες σχετικά με την παραγωγή του γραπτού λόγου (Englert, Wu, Zhao 2005; Σπαντιδάκης, 1998, 2008). Επιπλέον, δίνουν στον εκπαιδευτικό τη δυνατότητα εξατομικεύει τη διδασκαλία του, να ανατροφοδοτεί τους μαθητές του και να ανατροφοδοτείται ο ίδιος για την πρόδοό τους (Σπαντιδάκης, 1998· Fotos & Brown, 2003).

2.3. Η ΓΜΥΥ/CALL ως επικοινωνιακό – πολιτισμικό εργαλείο

Υπό το πρίσμα των κοινωνικοπολιτισμικών προσεγγίσεων οι ΤΠΕ γίνονται μέσο διαπραγμάτευσης και κατασκευής του κοινωνικοπολιτισμικά προσδιορισμένου νοήματος. Η κοινωνική δικτύωση με τις δυνατότητες που παρέχει για σύγχρονη και ασύγχρονη επικοινωνία και χρήση της γλώσσας στόχου και για ένα αυθεντικό ακροατήριο μπορεί να αναδείξει ένα πιο μαθητοκεντρικό περιβάλλον (Ghapelle, 2008) το οποίο παρέχει σε όλους τους εμπλεκόμενους, εκπαιδευτικούς και μαθητές, τις προϋποθέσεις για ουσιαστική και γόνιμη διαπραγμάτευση του νοήματος σε συνεργασία είτε με άλλους μαθητές που μαθαίνουν τη Γ2 είτε με γηγενείς μαθητές. Εκείνο που επιδιώκεται είναι η *χρήση* της γλώσσας στόχου, η οποία μάλιστα γίνεται σε περιβάλλον γνωστικής μαθητείας με τους ικανότερους ομιλητές ή τους γηγενείς μαθητές να έχουν το ρόλο του επαίοντα και να δίνουν τη στήριξη στο μαθητή της δεύτερης γλώσσας, ώστε να αντιμετωπίζει τα γνωστικά αδιέξοδα κατά τη χρήση της και τελικά να δομεί τη γνώση (Yanguas, 2010).

3. Δυνατότητες-καινοτομίες του (ΣΔΜΓΜ)

Όπως προαναφέρθηκε στην εισαγωγή, η σύγχρονη έρευνα στη ΓΜΥΥ/CALL στρέφεται στην ταυτόχρονη αξιοποίηση των παραπάνω ιδιοτήτων των ΤΠΕ σε ένα ενιαίο περιβάλλον για τη διδασκαλία της Γ2. Σε αυτή την κατεύθυνση έχει στραφεί η διεπιστημονική ομάδα του ΕΔΙΑΜΜΕ κατά το σχεδιασμό της πύλης Ηλεκτρονικής μάθησης για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας και της ελληνικής κουλτούρας. Το περιβάλλον στηρίζεται στο Συνδυαστικό Δυναμικό Μοντέλο Γλωσσικής μάθησης (ΣΔΜΓΜ), το οποίο αξιοποιεί τα πλεονεκτήματα και των τριών θεωρητικών προσεγγίσεων που προαναφέρθηκαν και είναι σχεδιασμένο για να λειτουργεί ως *Φροντιστηριακό εργαλείο* (ΦΕ-ΓΜΥΥ /Tutorial CALL) στο περιβάλλον

Σχήμα 1: Το Συνδυαστικό Δυναμικό Μοντέλο Μάθησης της Ελληνικής ως δεύτερης και ως ξένης γλώσσας του ΕΔΙΑΜΜΕ

της γλώσσας για τη μάθηση της γραμματικής του λεξιλογίου και της προφοράς, ως *Κοινωνικοπολιτισμικό εργαλείο* (Επικοινωνία Διαμεσολαβημένη από τον Υπολογιστή (ΕΔΥ-ΓΜΥΥ /Computer-mediated communication CALL or social computing CALL) στο περιβάλλον των κοινοτήτων και στο περιβάλλον του επικοινωνώ και ως *Κοινωνιογνωστικό εργαλείο* (Socio-Cognitive tool) για τη μάθηση των αναγκαίων δεξιοτήτων κατανόησης και παραγωγής επικοινωνιακών κειμένων.

Αναλυτικότερα, ως *Φροντιστηριακό εργαλείο* επικεντρώνεται στη διδασκαλία μορφοσυντακτικών φαινομένων και λεξιλογίου, τη χρήση της ελληνικής σε ποικίλες επικοινωνιακές περιστάσεις και λεκτικές πράξεις μέσα από ποικιλία, επίσης, τύπων δραστηριοτήτων (συμπλήρωσης από επιλογή, πολλαπλής επιλογής, αντιστοίχισης, συμπλήρωσης, επιλογής σωστού- λάθους, ταξινόμησης) και μέσα από τις εξής επιλογές: να επιλέγει γύρω από τον ίδιο διδακτικό στόχο διαφόρων επιπέδων

δραστηριότητες (ευκολότερες, δυσκολότερες ή ίδιου επιπέδου), να επιλέγει να ακούει την εκφώνηση και στην πρώτη του γλώσσα, να επαναλαμβάνει μια δραστηριότητα ή να την αφήνει για αργότερα, να εισάγει μια δραστηριότητα στο e-portfolio του, να παρακολουθεί τις οδηγίες που του έχει γράψει ο εκπαιδευτικός, να πλοηγείται στο περιβάλλον. Για τη μάθηση της προφοράς ο μαθητής έχει τη δυνατότητα να παρακολουθεί ένα video όσες φορές θέλει και να το ηχογραφεί με τη δική του φωνή. Στις αφηγήσεις των video μπορεί να πληροφορηθεί και να δει επικοινωνιακές περιστάσεις χρήσης της γλώσσας και των υπό μάθηση γλωσσικών γνώσεων και δεξιοτήτων. Το περιβάλλον διαδραματίζει, επίσης, το ρόλο του «υπομονετικού δασκάλου» και παρέχει τη δυνατότητα στο μαθητή να ακούει εκφωνήσεις και κείμενα όσες φορές το έχει ανάγκη και να λαμβάνει άμεση λεκτική και οπτική ανατροφοδότηση μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων. Το περιβάλλον στοχεύει στην εμπρόθετη μάθηση. Ο μαθητής έχει τη δυνατότητα να πληροφορείται για το στόχο κάθε δραστηριότητας και να γνωρίζει τι θα μάθει και σε τι θα του είναι χρήσιμη η συγκεκριμένη γνώση.

Ως *επικοινωνιακό/κοινωνικοπολιτισμικό* εργαλείο παρέχει δυνατότητες *χρήσης* της γλώσσας σε μαθητές που επιθυμούν να μάθουν την ελληνική ως Γ2 στο πλαίσιο των Κοινοτήτων Μάθησης και το Επικοινωνώ. Η εστίαση στη χρήση είναι βασισμένη στην έννοια ότι η απόκτηση της Γ2 θα παραμείνει αφηρημένη και συνδεδεμένη μόνο με δραστηριότητες στην τάξη, αν οι μαθητές δεν έχουν την ευκαιρία να εκφραστούν (χρησιμοποιώντας τις ταυτότητές τους και τη νοημοσύνη τους) μέσω εκείνης της γλώσσας. Ο μαθητής χρησιμοποιεί τη γλώσσα στόχου για να επικοινωνεί, για να δημιουργεί και για να συνεργάζεται με άλλους. Προκειμένου να παρακινηθεί ο μαθητής να χρησιμοποιεί τη γλώσσα, προσφέρεται ένα αυθεντικό ακροατήριο που ενθαρρύνει τη διπλής κατεύθυνσης επικοινωνία με προφορικούς και γραπτούς τρόπους, με σύγχρονο και ασύγχρονο τρόπο. Οι Κοινότητες Μάθησης εστιάζουν στις αδελφοποιήσεις σχολικών τάξεων, οι οποίες εντάσσονται σε ένα ευρύτερο περιβάλλον συνεργασίας, επικοινωνίας και μάθησης μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών. Οι μαθητές ανταλλάσσουν ασύγχρονα μηνύματα με τους μαθητές στην αδελφοποιημένη τάξη, δημιουργούν συνεργατικά κείμενα, μιλούν σύγχρονα μέσω τηλεδιασκέψεων, αλληλεπιδρούν μέσω εκπαιδευτικών παιχνιδιών. Επίσης, στο Επικοινωνώ οι μαθητές συνεργάζονται και αλληλεπιδρούν α) με την έκδοση εφημερίδας, στην οποία οι μαθητές μπορούν να εκθέτουν γνώμες σχετικά με θέματα που τους ενδιαφέρουν, να γράφουν άρθρα και ειδήσεις, να κοινοποιούν συνεντεύξεις. β) με τη δημιουργία πολυτροπικών κειμένων όπου θα γίνεται η άμεση και δημιουργική καλλιέργεια των γλωσσικών δεξιοτήτων πρόσληψης και παραγωγής (πχ. να περιγράψουν ένα χώρο και να αναρτούν ταυτόχρονα ένα ανάλογο Video) γ) με ψηφιοποιημένες βιντεοσκοπημένες περιστάσεις, όπου ο μαθητής θα μπορεί να παρακολουθεί δυναμικά την εξέλιξη και θα παρεμβαίνει δ) με την ανάρτηση στην τάξη τους εργασιών, άρθρων, ανακοινώσεων ε) με την ανταλλαγή εργασιών και σχολίων με τους άλλους μαθητές και στ) με τη δημιουργία κολάζ.

Ως *κοινωνικογνωσιακό εργαλείο*, τέλος, παρέχει τη δυνατότητα υποστήριξης των μαθητών στην κατανόηση και τη συγγραφή κειμένων ως εμπρόθετων δραστηριοτήτων κατασκευής νοήματος. Στα επίπεδα B1 και B2 το πολυμεσικό περιβάλλον υποστηρίζει το μαθητή να συνθέτει συνεκτικά και επικοινωνιακά κείμενα, να μεταβεί από το μοντέλο της συνειρμικής γραφής στο μοντέλο της επεξεργασμένης γραφής. Παρέχοντάς του τις γνωσιακές/κοινωνιογνωσιακές διευκολύνσεις που σχετίζονται με την ενεργοποίηση της δηλωτικής γνώσης, τον έλεγχο της διαδικασιακής και την υποστήριξη της ερμηνείας και κρίσης της πλασιοθετημένης γνώσης, τον υποστηρίζει να κάνει επιλογές σε κάθε φάση

(Σχεδιασμός, Οργάνωση, Καταγραφή, Βελτίωση και Έκδοση) σύνθεσης αφηγηματικών, περιγραφικών και επιχειρηματολογικών κειμένων. Στόχος είναι η διαχείριση από το μαθητή της επιβάρυνσης της εργαζόμενης μνήμης, μοιράζοντας το εσωτερικό γνωστικό φορτίο σε φάσεις-βήματα γραφής, η εξοικείωση του χρήστη με πλήθος στρατηγικών και τεχνικών και η απόκτηση επίγνωσης σχετικά με το ποια είναι η κατάλληλη να εφαρμόσει, πότε και γιατί, σε σχέση με το επικοινωνιακό πλαίσιο του εκάστοτε παραγόμενου κειμένου.

Το περιβάλλον, επίσης, υποστηρίζει το μαθητή ως αναγνώστη αφηγηματικών, περιγραφικών και επιχειρηματολογικών κειμένων α) να μεταβαίνει από την επιφανειακή προσέγγιση του κειμένου στις βαθύτερες και υποδηλούμενες ιδέες του και να αντιλαμβάνεται το ρόλο των επικοινωνιακών παραμέτρων στην κατανόησή του και β) να ενδυναμώνει τις μεταγνωστικές δεξιότητες για τη διαχείριση των γνωστικών αδιεξόδων κατά την αναγνωστική διαδικασία, υποδεικνύοντας κατάλληλες στρατηγικές που καθιστούν ικανό το μαθητή-αναγνώστη να αντιλαμβάνεται τα στάδια από τα οποία πρέπει να διέρχεται η σκέψη του, να αξιολογεί την πορεία της, να προβαίνει σε σκόπιμες διαδικασίες, να αναλύει, να ερμηνεύει, να καταλήγει σε λογικές κρίσεις και συμπεράσματα. Οι διαδικασίες και οι διερευνητικές στρατηγικές που προτείνονται έχουν ως στόχο τη σταδιακή αυτονόμηση του μαθητή από την καθοδηγημένη εφαρμογή τους, την ατομική τους κατάκτηση και εν τέλει τη μετάβασή τους από το επίπεδο των αρχάριων στο επίπεδο των έμπειρων αναγνωστών.

Στα μικρότερα επίπεδα ο σχεδιασμός στηρίχτηκε στη φιλοσοφία των ψηφιακών κόμικς (webcomics) που αποτελούν ένα νέο εκπαιδευτικό υπερμεσικό μέσο. Προσφέρουν δυνατότητες για παρουσίαση εκπαιδευτικού υλικού σε μορφή κόμικ αλλά και τη δημιουργία ψηφιακών ιστοριών μέσω εργαλείων, όπως αυτό του webcomiccreator κ.α, που δίνουν τη δυνατότητα στο μαθητή να δημιουργεί avatar και σύντομα καρέ για την παραγωγή γραπτού λόγου.

Η λειτουργία του περιβάλλοντος ως κοινωνιογνωσιακού εργαλείου εκδηλώνεται, επίσης, και στο Portfolio του μαθητή, το οποίο σχεδιάζει σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό και το οποίο τον θέτει σε διαδικασία παρακολούθησης, αξιολόγησης και αναστοχασμού της μαθησιακής του πορείας.

Συμπεράσματα

Το Διαδικτυακό περιβάλλον μάθησης της ελληνικής ως δεύτερης που σχεδιάστηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «Ελληνόγλωσση Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στη Διασπορά» και υλοποιείται υπό την ευθύνη του ΕΔΙΑΜΜΕ αποτελεί απόρροια μιας διεπιστημονικής θεώρησης σχετικά με τη διδασκαλία και μάθηση της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης και ξένης. Οι θεωρητικές προσεγγίσεις από το χώρο της Γλωσσολογίας, της Ψυχολογίας του Γραπτού Λόγου, της Διδακτικής και της Μάθησης και των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας συνδυάστηκαν δυναμικά και ενσωματώθηκαν σε ένα ενιαίο περιβάλλον, το οποίο αξιοποιεί τα πλεονεκτήματα των επιμέρους θεωρητικών αρχών και τάσεων που αναπτύχθηκαν στο πεδίο των προαναφερθέντων επιστημονικών χώρων, ελαχιστοποιώντας τα μειονεκτήματα που θα μπορούσαν να αποδοθούν σε καθεμιά μεμονωμένα όσον αφορά τη διδασκαλία της γλώσσας. Αυτό, εξάλλου, ως στόχος, αποτελεί μια θεωρητική και εκπαιδευτική – διδακτική πρόκληση για τη Γλωσσική Μάθηση Υποστηριζόμενης από τον Υπολογιστή (ΓΜΥΥ/CALL Computer – assisted language learning), στην οποία ευελπιστούμε ότι απαντά με τρόπο καινοτόμο ο σχεδιασμός του συγκεκριμένου διαδικτυακού περιβάλλοντος.

Βιβλιογραφία

- Alessi, S., & Trollip, S. (2001). *Multimedia for Learning: Methods and Development*. Boston, Allyn and Bacon.
- Bereiter, C., & Scardamalia, M. (1987). *The psychology of written composition*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Blake, R., (2011). Current Trends in Online Language Learning. *Annual Review of Applied Linguistics*, 31, 19-35.
- Chapelle, C. A. (2008). Technology and second language acquisition. *Annual Review of Applied Linguistics*, 27, 98–114.
- Englert, C., Wu, X., & Zhao, Y. (2005). Cognitive tools for writing: Scaffolding the performance of students through technology. *Learning Disabilities Research and Practice*, 20, 184-198.
- Flower, L. (1994). *The construction of negotiated meaning: A social cognitive theory of writing*. Carbondale: Southern Illinois University Press.
- Fotos, S., & Brown C. (2003). The Development of CALL and Current Options, In S. Fotos & Browne (Eds.), *New Perspectives on CALL for Second language Classrooms*. (3-14). NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Hayes, J., (1996). A New Framework for Understanding Cognition and Affect in Writing. In M. Levy, & S. Ransdell (Eds), *The science of writing. Theories, methods, individual differences and applications* (pp. 1-28). London, LEA..
- Kellogg, R., (2008). Training writing skills: A cognitive developmental perspective. *Journal of Writing Research*. 1(1), 1-26.
- Mayer, R., (2001). *Multimedia learning*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Scardamalia, M. & Bereiter, C. (1994). Computer support for knowledge-building Communities. *Journal of Learning Sciences*, 3(3), 265-283.
- Sweller, J. (1994). Cognitive load theory, learning difficulty and instructional design. *Learning and Instruction*, 4, 295-312.
- Yanguas, I. (2010). Oral computer-mediated interaction between L2 learners: It's about time. *Language Learning & Technology*, 14, 72–79.
- Βοσνιάδου, Σ. (2006). *Παιδιά, Σχολεία και Υπολογιστές: Προοπτικές, προβλήματα και προτάσεις για την αποτελεσματικότερη χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση*. Αθήνα: εκδ. Gutenberg.
- Κόμης, Β. (2004). *Εισαγωγή στις εκπαιδευτικές εφαρμογές των τεχνολογιών της πληροφορίας και των επικοινωνιών*. Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Κρύσταλ, Ντ. (2000). «Λεξικό γλωσσολογίας και φωνητικής» Μτφρ. Γ. Ξυδόπουλος. Αθήνα: Πατάκης.
- Κωστούλη, Τ. (2008). Εισαγωγή: Η Οικοδόμηση κοινωνικών νοημάτων μέσα σε πλαίσια επικοινωνίας. Στο Τ. Κωστούλη «Ο γραπτός λόγος σε κοινωνικοπολιτιστικά πλαίσια», 8 - 56. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Ράπτης, Α., Ράπτη, Α., (2001). *Μάθηση και Διδασκαλία στην εποχή της Πληροφορικής: Ολική Προσέγγιση*. Αθήνα: εκδ. Αριστοτέλης Ράπτης.
- Σπαντιδάκης, Ι. (2010). *Κοινωνιογνωσιακά πολυμεσικά περιβάλλοντα μάθησης παραγωγής γραπτού λόγου. Από τη θεωρία στην πράξη*. Αθήνα: Gutenberg.
- Σπαντιδάκης, Ι.Ι. (2008). Γνωσιακά εργαλεία συγγραφής επικοινωνιακών κειμένων με την υποστήριξη των πολυμέσων: Το παράδειγμα των «Ιδεοκατασκευών». *Ελληνική Επιθεώρηση Ειδικής Αγωγής* 1 09-134.